

Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра політології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Декан філософського факультету

проф.Рижак Л.В.

" 15 " січня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізації	035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)
Освітня програма	«Англійська мова і література»
Факультет	іноземних мов

Робоча програма навчальної дисципліни "Політологія" для студентів галузі знань 03 "Гуманітарні науки" спеціальності 035 Філологія. __ січня 2020 р. – 11 с.

Розробник: Литвин Віталій Сергійович, доктор політичних наук, доцент кафедри політології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології філософського факультету (Протокол від "13" січня 2020 р. № 6)

Завідувач кафедри політології

(проф. Романюк А.С.)

"13" січня 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 03 – Гуманітарні науки	Нормативна
	Спеціальність 035 – Філологія	
Модулів – 2		Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		Семестр
Загальна кількість годин – 90		8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: "бакалавр	Лекції
		10 год.
		Практичні, семінарські
		10 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
70 год.		
Індивідуальні завдання: 0 год.		
Вид контролю: залік		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять (лекційних, практичних і семінарських) до кількості годин самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1/2.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс "Політологія" є обов'язковим навчальним курсом, що вивчається студентами IV курсу спеціальності "Філологія" факультету іноземних мов. Курс розрахований на 60 години та вивчається у другому семестрі навчального року. В структурі годин курсу виокремлено такі частини: 1. лекційні заняття – 10 год.; 2. семінарські заняття – 10 год.; 3. самостійні завдання – 40 год.

Метою курсу є вивчення політології як навчальної дисципліни у рамках її двох напрямів (модулів): 1) "Політика. Держава. Влада"; 2) "Еліти, партійно-виборчий процес і місце людини в політиці".

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з теорією та методологією політології; проаналізувати основні етапи становлення політичної думки світу;
- проінтерпретувати теоретичні уявлення про політичну сферу як сукупність інститутів і впорядкованих відносин;
- поінформувати студентів з науковими підходами стосовно аналізу сучасних проблем політичного життя; ознайомити студентів із різними типами сучасних держав, видами політичних партій, виборів, постатями політичних лідерів тощо;
- прищепити навички самостійного аналізу політичних процесів, навчити студентів тлумачити причинно-наслідкові зв'язки у політиці.

Структура курсу. Курс складається з двох модулів. У Модулі I розглядаються особливості становлення політології як навчальної дисципліни й особливості феноменів політика, держава та влада. У Модулі II відбувається ознайомлення з теоретичними й практичними особливостями політичної науки на основі аналізу таких основоположних категорій політології, як еліта, лідерство, партії, вибори.

Курс дає можливість студентам отримати уявлення про політику як важливу підсистему суспільства, яка є автономною, а не ізольованою від інших підсистем суспільства: економічної, соціальної, духовної. У рамках курсу всебічно вивчаються особливості функціонування політичної сфери на сучасному етапі розвитку суспільства, історія становлення політичних поглядів на різних етапах розвитку цивілізації.

Дисципліна "Політологія" формує у студентів знання про політичну сферу як системне утворення, що складається із різних елементів: політичних інститутів, політичних відносин, правових норм, політичної культури і свідомості, а також дає уявлення про політичні процеси, що відбуваються на сучасному етапі. Крім того, дисципліна дозволяє студентам виробити цілісне уявлення з приводу такого, яким чином відбувалось формування політичної думки на різних етапах історичного розвитку цивілізації. Студентам в межах цього курсу запропоновано ознайомитись із періодами становлення політичної думки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- предмет і об'єкт політології, її сучасну методологію;
- концепції, види, суб'єкти та функції політики;
- сутність понять політична система, держава, громадянське суспільство, політична влада та політичний режим;
- основні концепції і різновиди політичних еліт й лідерства;
- роль партій, виборів, еліт і лідерів у політичних системах;
- особливості сучасного політичного становища України;
- місце особистості як суб'єкта політики.

вміти:

- визначати вплив різноманітних політичних інститутів, у тім числі і органів державної влади, на політичний процес;
- розкривати суть основних концепцій політики;
- здійснювати аналіз феноменів держава та влада;

- аналізувати політичні, партійні і виборчі системи сучасних країн;
- орієнтуватися в міжнародному політичному житті, мати уявлення про місце і статус України в сучасному політичному світі;
- тлумачити причинно-наслідкові зв'язки у політиці;
- аналізувати місце і роль України в політичному просторі;
- визначати типи політичної культури в тій чи іншій політичній системі суспільства.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Політика. Держава. Влада

Тема 1. Політика як суспільне явище. Політологія як навчальна дисципліна

Політика як суспільне явище.

Концепції, види, суб'єкти та функції політики. Теоретичні підходи до розуміння політики. Співвідношення політики із іншими сферами суспільного виробництва (економіка, право, мораль, релігія). Місце політики в системі суспільних відносин. Політологія як наука та навчальна дисципліна. Об'єкт та предмет політології. Політологія та інші науки про суспільство. Предмет та структура політології. Функції політології. Виникнення та інституціоналізація політичної науки. Основні галузі, категорії, методи і функції політології. Закономірності політології. Загально-логічні методи наукового пізнання. Теоретичні методи політичної науки (системний, біхевіоральний, структурно-функціональний, теорія "раціонального вибору", порівняльний, порівняльно-історичний, інституціоналізм, комунікативно-кібернетичний, неінституціоналізм). Емпіричні методи політичної науки (спостереження, контент-аналіз, івент-аналіз, експертна оцінка, анкетування та інтерв'ювання).

Тема 2. Політична система. Держава – як головний інститут політичної системи.

Ознаки, функції та різновиди держави. Громадянське суспільство

Політична система суспільства: суть, структура та типи. Сутність, основні ознаки та функції держави. Основні концепції походження держави. Суть та основні ознаки соціальної і правової держави. Громадянське суспільство. Структура громадянського суспільства. Порівняльний аналіз моделей політичних систем Д. Істона та Г. Алмонда. Структури "входу" та структури "виходу" політичної системи. Характеристика держав поліцейського типу. Проблеми і перспективи становлення правової держави і громадянського суспільства в Україні. Еволюція політичної системи України.

Тема 3. Вищі органи державної влади. Форми та системи державного правління й устрою

Поділ державної влади. Система стримувань і противаг державної влади. Вищі органи сучасної держави. Поняття і структура форми держави. Сучасні та історичні форми та системи державного правління. Державний устрій, його різновиди та політичні наслідки. Організація державної влади та форма держави в Україні. Переваги та недоліки республіканських систем правління. Сучасні монархічні держави Європи. Напівпрезидентські системи правління Європи. Вотуми довіри та недовіри урядам у країнах Європи. Федеративні та конфедеративні держави Європи. Різновиди держав з унітарною формою устрою. Особливості напівпрезидентської системи правління в Україні. Проблеми і перспективи міжінституційних відносин між главою держави, урядом та парламентом.

Тема 4. Політична влада та політичний режим. Демократія та її різновиди

Влада як суспільне явище. Концептуальні підходи щодо визначення влади. Сутність та види влади. Політична влада. Концепції влади. Ресурси, функції та легітимність політичної влади. Поняття й ознаки легітимності влади. Типи легітимності влади. Теорії влади М. Фуко та М. Крозьє. Способи легітимації влади в Україні. Сила, авторитет та примус у структурі влади. Особливість реалізації принципу поділу влади в Україні.

Поняття та структура політичного режиму. Типологія політичних режимів. Авторитаризм як політичний режим. Трансформація політичних режимів. Політичний режим в Україні. Теоретичні засади демократії та тоталітаризму. Основні принципи та теорії демократії. Демократичний політичний режим. Політичні принципи демократії. Основні концепції демократії. Дослідження моделей демократії А. Лейпхарта. Теорія поліархії Р. Даля. Делегативна демократія О'Доннелла. Пряма та представницька форми демократії.

Змістовий модуль 2. Еліти, партійно-виборчий процес і місце людини в політиці

Тема 5. Політичні еліти та політичне лідерство

Поняття і сучасні концепції політичних еліт. Типологія та шляхи формування політичних еліт. Шляхи формування політичної еліти. Політична еліта в Україні. Сутність, витоки і функції політичного лідерства. Теорії політичного лідерства. Типи та механізми формування політичного лідерства. Механізми формування політичного лідерства. Політичне лідерство в Україні. Феномен харизматичного лідера у ХХ столітті.

Тема 6. Політичні партії – основні суб'єкти політики. Партійні системи та їхні різновиди. Групи інтересів

Сутність, генеза та функції політичних партій. Етапи історичного розвитку партій. Функції партій у недемократичних та постколоніальних державах. Типологія політичних партій. Парламентські та урядові партії. Політичні партії України. Партійні системи. Типологія. Класифікація партійних систем Дж. Сарторі. Групи інтересів. Типологія груп інтересів. Політичне представництво груп інтересів. Групи інтересів в українському політикумі. Партійна система України, її становлення та розвиток. Феномен партійного популізму в Україні.

Тема 7. Інститут виборів. Типи виборчих систем та їхні наслідки

Поняття і різновиди виборів. Сутність виборчого процесу і виборчого права. Вибори у демократичних і недемократичних політичних режимах. Сутність та різновиди виборчих систем і їхні політичні наслідки. Мажоритарні виборчі системи та їхні різновиди. Пропорційні виборчі системи та їхні різновиди. Змішані виборчі системи та їхні різновиди. Вибори та виборчі системи в Україні. Нетипові різновиди сучасних виборчих систем. Інституціоналізація виборчої системи в Україні. Взаємозв'язок партійної та виборчої системи. Взаємозв'язок виборчої системи та системи державного правління. Виборча система єдиного перехідного голосу. Змішана виборча система, її різновиди та політичні наслідки.

Тема 8. Особа як суб'єкт політики. Феномен політичної участі та політичної поведінки. Політична культура

Особа як суб'єкт політики. Феномен політичної участі. Основні типи та види політичної поведінки. Політична культура та мораль. Типи політичної культури. Феномен політичної соціалізації. Розвиток політичної культури в Україні. Абсентеїзм – як політичне явище. Громадянський тип політичної культури та його перспективи в Україні. Натовп – як суб'єкт політики. Взаємозв'язок політичної культури та політичного режиму. Політична культура в умовах авторитарного та тоталітарного політичних режимів. Формальні та неформальні інструменти впливу на політичну культуру. Інституційні механізми розвитку політичної культури.

Тема 9. Політичні конфлікти. Міжнародні відносини і світовий політичний процес. Місце України у світовому політичному процесі

Політичні конфлікти. Сутність та типологія. Феномен та типи революцій. Явище "кольорової" революції. Міжнародні відносини та зовнішньополітична функція держави.

Україна в сучасному світовому процесі та геополітичному просторі. Членство України в міжнародних організаціях. Євроінтеграційний поступ України та його політичні проблеми і наслідки. Європейські "кольорові" революції: причини та наслідки. Перспективи членства України в НАТО. Міжінституційні конфлікти в Україні: різновиди та наслідки.

4. Структура навчальної дисципліни

Розділи (змістовні модулі) і теми курсу	Кількість годин			
	Р А З О М	Л Е К Ц І Й Н И Х	С Е М І Н А Р С Ь К И Х	С А М О С Т І Й Н И Х
РОЗДІЛ (ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ) 1 (ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ № 1)				
Тема 1. Політика як суспільне явище. Політологія як навчальна дисципліна	8	2	2	4
Тема 2. Політична система. Держава – як головний інститут політичної системи. Ознаки, функції та різновиди держави. Громадянське суспільство	6	1	–	5
Тема 3. Вищі органи державної влади. Форми та системи державного правління й устрою	7	1	2	4
Тема 4. Політична влада та політичний режим. Демократія та її різновиди	7	1	2	4
Всього за розділ (змістовний модуль) 1	28	5	6	17
РОЗДІЛ (ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ) 2 (ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ № 2)				
Тема 5. Політичні еліти та політичне лідерство	6	1	–	5
Тема 6. Політичні партії – основні суб'єкти політики. Партійні системи та їхні різновиди. Групи інтересів	8	2	2	4
Тема 7. Інститут виборів. Типи виборчих систем та їхні наслідки	8	2	2	4
Тема 8. Особа як суб'єкт політики. Феномен політичної участі та політичної поведінки. Політична культура	5	–	–	5
Тема 9. Політичні конфлікти. Міжнародні відносини і світовий політичний процес. Місце України у світовому політичному процесі	5	–	–	5
Всього за розділ (змістовний модуль) 2	32	5	4	23
ВСЬОГО ЗА КУРС:	60	10	10	40

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політика як суспільне явище. Політологія як навчальна дисципліна	2
2	Вищі органи державної влади. Форми та системи державного правління й устрою	2
3	Політична влада та політичний режим. Демократія та її різновиди	2
4	Політичні партії – основні суб'єкти політики. Партійні системи та їхні різновиди. Групи інтересів	2
5	Інститут виборів. Типи виборчих систем та їхні наслідки	2
	Разом	10

6. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені навчальною програмою.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальною програмою.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політика як суспільне явище. Політологія як навчальна дисципліна	4
2	Політична система. Держава – як головний інститут політичної системи. Ознаки, функції та різновиди держави. Громадянське суспільство	5
3	Вищі органи державної влади. Форми та системи державного правління й устрою	4
4	Політична влада та політичний режим. Демократія та її різновиди	4
5	Політичні еліти та політичне лідерство	5
6	Політичні партії – основні суб'єкти політики. Партійні системи та їхні різновиди. Групи інтересів	4
7	Інститут виборів. Типи виборчих систем та їхні наслідки	4
8	Особа як суб'єкт політики. Феномен політичної участі та політичної поведінки. Політична культура	5
9	Політичні конфлікти. Міжнародні відносини і світовий політичний процес. Місце України у світовому політичному процесі	5
	Разом	40

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальною програмою.

10. Методи навчання

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. На лекційних заняттях використовуються: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні та практичні методи (ілюстрація, демонстрація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У межах самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи.

11. Методи контролю

Оцінку знань, умінь і практичних навичок студента з навчальної дисципліни "Політологія" здійснюють за 100-бальною шкалою.

Оцінювання знань студентів відбувається на основі результатів

- поточного контролю знань;
- підсумкового контролю знань (заліку).

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання.

При контролі систематичності і активності роботи студента оцінці підлягають:

- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно, "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь, есе – 5 балів. Контроль знань за результатами вивчення окремого змістовного модуля оцінюється в 10 балів. Форма підсумкового контролю – залік за результатами поточної успішності.

12. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується заліком, становить за поточну успішність 50 балів; а на заліку студент може отримати також 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота									Підсумковий контроль (залік)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					50	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9		

1, 2 ... 9 – теми семінарів і самостійних занять у межах змістових модулів.

При оформленні документів за залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення (іспит)	Пояснення (залік)
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно	Зараховано
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре	
	71-80	C	Добре	
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно	
	51-60	E	Достатньо	
2 (незадовільно)	22-50	FX	Незадовільно	Незараховано
	1-21	F	Незадовільно	

13. Методичне забезпечення

1. Програма нормативної навчальної дисципліни "Політологія".
2. Робоча програма навчальної дисципліни "Політологія".
3. Методичні рекомендації до проведення семінарських занять.
4. Методичні вказівки до самостійної роботи.
5. Перелік питань до заліку.

14. Основна та додаткова література

1. Баранівський В. Ф. Політологія : Підручник. – Київ : Національна академія управління, 2016.
2. Безродний Є. Ф., Уткін О. І. Історія політичних вчень : Навч. посібник. – К. : Професіонал, 2006.
3. Вебер М. Три чисті типи легітимного панування // Вебер Макс. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К., 1998. – С. 157–172.
4. Голосов Г. Пределы электоральной инженерии: смешанные несвязанные избирательные системы в новых демократиях // Полис. – 1997. – № 3. – С. 102–113.
5. Кіс Т. Виборчі системи та їхні політичні наслідки // Нова політика. – 1996. – № 2. – С. 22–33.
6. Кретов Б.И. Политологическая теория лидерства // Социально-гуманитарные знания. – 2000. – № 2.
7. Кретов Б.И. Современные западные концепции лидерства // Социально-гуманитарные знания. – 2000. – № 4.
8. Кретов Б.И. Типология лидерства // Социально-гуманитарные знания. – 2000. – № 3.
9. Линц Х., Степан С. "Государственность", национализм и демократизация // Полис. – 1997. – № 5. – С. 9–30.
10. Литвин В. Атрибути та різновиди напівпрезидентської системи правління в Європі : інституційно-процесуальний і політично-поведінковий аспекти : монографія. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018.
11. Литвин В. Концепти "дефектної" та "вбудованої" демократії : дефініція та генералізація // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2012. – № 6 (62). – С. 68–90.
12. Литвин В. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014.
13. Литвин В. Популістські партії у структурі модерних партійних систем країн Центральної Європи : порівняльний аналіз / Віталій Литвин // Освіта регіону : політологія, психологія, комунікації. – 2012. – № 2. – С. 69–77.
14. Литвин В., Осадчук І. Теоретико-методологічні параметри і підходи до типологізації партійних систем та емпірично-порівняльні результати їх верифікації на прикладі України (1990–2016) // Політичні партії і вибори : українські та світові практики : збірник статей і тез за результатами наукової конференції "Політичні партії і вибори : українські та світові практики" (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 8 жовтня 2016 року / За заг. редакцією А. Романюка. – Львів : Простір-М, 2017. – С. 149–193.
15. Меркель В., Круассан А. Формальные и неформальные институты в дефектных демократиях // Полис. – 2002. – № 1, 2.
16. О'Доннелл Г. Делегативная демократия // Пределы власти. – 1994. – №2/3. – Режим доступу : <http://old.russ.ru/antolog/predely/2-3/dem01.htm>
17. Політологія / За наук. ред. А. Колодій. – К., 2000.
18. Політологія : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей / за ред. Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016.
19. Романюк А., Шведа Ю. Партії та електоральна політика. – Львів, 2005.

20. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. Переклад з англійської. – К. : Основи, 1997.
21. Стрежнева М. Политическая культура в различных интерпретациях : анализ специфики понятия // Общественные науки и современность. – 2002. – № 5. – С. 141–155.
22. Таагепера Р., Шугарт М. Описание избирательных систем // Полис. – 1997. – № 3. – С. 114–136.
23. Томахів В. Політологія : Навчальний посібник : вид. 3-е, доп. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018.
24. Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій і партійних систем : Навч. посібник. – Львів : Тріада плюс, 2004.
25. Шляхтун П.П. Політологія. Історія та теорія. – К. : Центр учбової літератури, 2010.
26. Axthmann R. Understanding Democratic Politics : An Introduction. – SAGE Publications, 2003.
27. Ethridge M., Handelman H. Politics in a Changing World : A Comparative Introduction to Political Science : Fifth Edition. – Wadsworth, 2010.
28. Grigsby E. Analyzing Politics : An Introduction to Political Science : Fifth Edition. – Wadsworth, 2012.
29. Rhodes R., Binder S., Rockman B. The oxford handbook of political institutions. – Oxford, 2006.

15. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua
2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. – Режим доступу : // <http://www.library.lviv.ua/>
3. Національна історична бібліотека України. – Доступ : <http://www.dibu.kiev.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України. – Доступ : <http://www.nplu.org/>
5. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com/>
6. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Режим доступу : <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
7. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. – Режим доступу : <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
8. Книжкова палата України імені Івана Федорова. – Режим доступу до інформації : <http://www.ukrbook.net/>